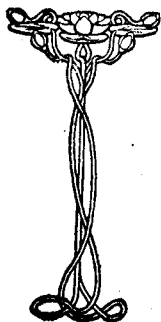
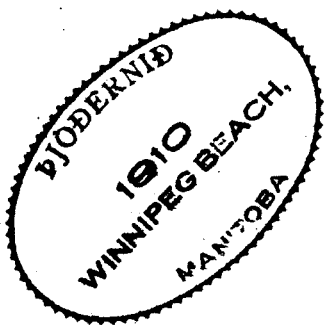

HEIMIR

ÚTGEFENDUR

NOKKRIR ÍSLENDINGAR Í VESTURHEIMI

V. ÁRGANGUR

WINNIPEG, MANITOBA

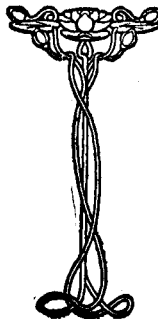
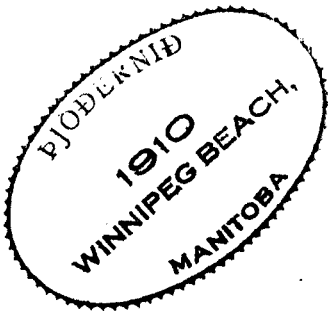
MCMIX

HEIMIR

ÚTGEFENDUR

NOKKRIR ÍSLENDINGAR Í VESTURHEIMI

V. ÁRGANGUR

WINNIPEG, MANITOBA

MCMIX

EFNISYFIRLIT

Að Dæmi Krists	164-5
Að Skilnaði (kvæði) St. G. Stephansson	159
Alg. Chas. Swinburne (lýsing með mynd)	
Kristinn Stefánsson	249-53
Ást og Vegsemd—Sbr. Smá pistlar eftir Ingersoll	69
A Sunnudagsmorgni (kvæði) Þorst. Þorsteinsson	145-7
Brahmo-Somaj (eftir Prof. G. S. Rau) Guðm. Árnason	54-9
Bæjargöngin (kvæði) Stephán G. Stephansson	207
Charles R. Darwin (Aldarminning með mynd)	169-80
Charles W. Eliot (Lýsing með mynd)	136-39
“Conformity” (Fyrirlestur frá fjórða þingi Isl. Unit.)	97-114
Dalsminni (kvæði) Styrkárr Vésteinn	116
Draupnir (kvæði) St. G. Stephansson	193-5
Edward Everett Hale (Lýsing með mynd)	265-8
Eigingirni (Þýdd Smá saga) Guðr. Þorsteinsdóttir	139-40
Einar Jónasson, Læknir (Lýsing með mynd)	200-3
Einn Steinn Myndar Ekki Fjallið	117-18
Einstaklingurinn og Samfélagið eftir Séra E. H. Latham	225-32
“Ekki Unitar”	232
Eldsýnin (kvæði eftir A. E. Poe) E. J. Árnason	187-89
Fagrar Málsgreinar—Sbr. Smá pistlar eftir Ingersoll	71-2
Fáein Orð um Heiti Jólanna, Prof. Björn M. Olson	189-92
Félagsmálin	157-9—207-8—272-77
Forn Hluttekning, eftir A. Kampmeier	195-9
Framför (eftir Dr. James Martineau) Guðm. Árnason	26
Framsókn (Ræða)	147-57
Fundagerðir, Fjórða Kyrkjúpings Ísl. Unitara	1-17
Fyrir Dag (Kvæði) Kristinn Stefánsson	121
Gallagripurinn (Kvæði) Þorsteinn Þorsteinsson	133-36
Guðþjónustugjörðin (vísa) Sv. Arnason	114
Hannes Hafsteinn (með mynd)	75-92
Heill En Ekki Hálfur. Guðm. Arnason	49-53
Heimskinginn, Sbr. Smá pistlar úr Búddísku	140-1
Hetjur og Hrásnarar, Sbr. Smá pistlar eftir Ingersoll	70
Hornið (með mynd)	185-7
Hverfulleiki Lífsins, Sbr. Smá pistlar úr Búddísku	142
Illmælgj, Sbr. Smá pistlar úr Búddísku	141-2
Játning Þrándar í Götú.—Flateyjarbók	65
Jólagleðin	122-4

Karlmennirnir (vísa) St. G. Stephansson	- - -	53
Kölshi Landrækur, (Ingólfur)	- - -	279
Kveðja til Íslands (Þjóðhátíðar minni 1908) Gísli Jónsson	25-29	
Land eða Ský (kvæði) Kristinn Stefánsson	-	241
Laun Guðhræðslunnar (saga eftir Soþhus Schandorph)		
Víðar	- - 209-16, 233-40, 257-64,	281-84
Leiðrétting, Olafur S. Thorgeirson	- -	253-5
Lispeth (saga eftir Kipling) Guðm. Árnason	-	60-5
“Lærisveinn Séra Friðriks”	- - -	280
Minni Kvenna (kvæði) Dr. Sig. Júl. Johannesson	-	47-8
Nokkrir Fornmeun (æfiágríp með myndum)	-	66-8
Núi Forsetinn (vísa) St. G. Stephansson	- - -	206
“Pragmatism” (fyrirlestur frá fjórða kyrkjuþingi Ísl. Unitara)	Guðm. Árnason	30-47
Rannsókn og Lífskoðanir, Guðm. Árnason	- 218-24,	242-8
Réttlæti, Sbr. “Smá pistlar úr Buddisku”	-	142-3
Reynsla og Skáldskapur (vísa) St. G. Stephansson	-	53
Siglinga vísa, Þorst. Ásmundsson	- - -	144
Skálkaskjólíð (vísa) St. G. Stephansson	- - -	248
Skúli Thoroddsen (lýsing með mynd)	- - -	93-6
“Smælingjar” (Riðómur)	- - -	119-20
Smámunasemi	- - -	204-6
Spekingurinn, Sbr. Smá pistlar úr Buddisku	-	141
Sumarkveld við Vatnið (kvæði) Kristinn Stefánsson		73-5
Synda-aflausnir, úr ræðu Jóhanns Tetzels	-	166-8
Sæla, Sbr. Smá pistlar úr Buddisku	- -	143
Til St. G. Stephanssonar (kvæði) Dr. Sig. J. Johannesson	184-5	
Tímamót, Gísli Jónsson	- - -	255-6
Trúfrelsi, (Prédikun á fjórða þingi Ísl. Unitara)		
A. E. Kristjánsson	- - -	18-26
Úgleði (vísa) Þorsteinn Þorsteinsson	- - -	180
Vegljóst, (vísa) Kristinn Stefánsson	- - -	224
“Víða er Pottur Brotinn” (vísa) Sv. Árnason	-	144
Vinaminni (kveðja til St. G. Stephanssonar) Þ. Þorst.		181-4
Vísa (Stjörnu-Odda Draumur) Dr. Grímur Thomsen		65
Vísur, Kristinn Stefánsson	- - -	217
Vortónar, (Saga eftir Max. Gorky) Guðm. Árnason	-	160-4
William Howard Taft (Lýsing með mynd)	- - -	129-32
Þögn, (kvæði) Styrkár Vésteinn	- - -	115-16
Þjóðin	- - -	277-9
Örk Nóa (saga) eftir Mark Twain	- - -	124-29

V. árgangur

WINNIPEG, 1908.

t. blað.

Fundargjörð

Hins fjórða kyrkjupings Íslenzkra Unitara
í Vesturheimi.

Fyrsti fundur.

Föstudaginn, 12. Júní, kl. 2.15 e. h., var hið fjórða þing Íslenzkra Unitara í Vesturheimi sett í „Fyrstu Ísl. Unitara-kyrkjunni í Winnipeg.

Athöfnin byrjandi með því að séra Rögnvaldur Pétursson las kafla úr 31. og 43. sálmi Davíðs. Næst söng söngflokkur kyrkjunnar kór og síðan var sunginn sálmurinn Nr. 427 í Nýju-Sálmabókinni. Þar á eftir las séra J. P. Sólmundsson biblíulexíu og Guðm. Árnason flutti bæn. Síðan var sunginn Sálmurinn Nr. 619.

Varaforseti, S. B. Brynjólfsson, sagði þá þing sett og flutti stutt ávarp. Gaf hann stutt yfirlit yfir starf félagsins á síðastliðnum þrem árum, og sagði, að þó við hefðum lítið grætt, beinlínis sem félagsskapur, þá hefðum við grætt óbeinlínis nokkuð mikið. Skýrði hann frá, að séra Rögnvaldur Pétursson hefði starfað um tíma í Foam Lake nýlendunni, og líka ásamt með Guðm. Árnasyni, í Álftavatns og Grunnvatns-

byggðum. Í síðarnefndum byggðum hefðu félög verið mynduð, og mættu hér fulltrúar þaðan. Einnig hefði séra Rögnv. Pétursson starfað nokkuð í Pine Walley. Þar næst mintist hann á Menningarfélagið hér í Winnipeg og starf þess, og ráðlagði myndun slíkra félaga þar sem það var mögulegt.

Hvað víðvíki óbeinum gróða, þá sýndu ritverk helztu manna á Íslandi, eftir blöðum þaðan að dæma, að íslenskur lúterskur rétttrúnaður sé þar ekki til, og að hann sé ekki að finna nema inn í miðju meginlandi Ameríku og þar á fallandi fæti.

Víðvíkjandi okkar eigin félagsskap fannst Hr. Brynjólfsson að alt væri ekki í eins góðu lagi og það ætti að vera. En erfiðleikana sagði hann marga. Það væri heimitað mikið af prestum vorum, að ræður þeirra væru allt í einu: skynsamlegar, skáldlegar og hrífandi. Prestar vorir, sagði hann, að nalist vel á móti prestum andstaðinga vorra í öllu nema einu: Vér værum uppreistarflokkur og þyrftum að vinna undir oss land, og til þess þyrfti röskleika, dirfsku, áráði og einbeittni. Laun leiðtoga vorra væru greidd utan að frá, og neyðin hefði því ekki kent þeim að spinna. Hann kvaðst ekki koma með þetta sem ádeilu, heldur sem hugarvakning. Minntist þá forseti Einar Ólafssonar, sem við hefðum á bak að sjá, og hversu vér söknudum hans frá því að starfa að málum vorum. Forseti sagði því næst þing sett, og bað menn að taka til starfa.

Séra J. P. Sólmundsson lagði til, stutt af Jóh. Sigurðssyni, að forseta sé falið á hendur, að útnefna þriggja manna Kjörbréfanefnd og þriggja manna Dagskrárnefnd. Samþykkt.

Forseti útnefndi þá þessa:

Kjörbréfanefnd:

Hr. Jóhannes Sigurðsson	Gimli,
Hr. J. B. Skaptason	Winnipeg,
Hr. Pétur Bjarnason	Shoal Lake.

Dagskrárnefnd:

Séra J. P. Sólmundsson	Gimli,
Hr. Guðm. Árnason	Winnipeg,
Hr. Gísli Jónsson	Winnipeg.

Samþykkt var að hafa 15. mínútna fundarhlé, til þess að gefa nefndunum tækifæri til að starfa.

Að loknu fundarhléinu var nefndarálit frá kjörbréfanefnd lagt fram og var það svohljóðandi:

„Fulltrúar frá Winnipeg söfnuði:

J. B. Skaftason	Gísli Jónsson
A. J. Johnson	Hallur Magnússon
G. J. Goodmundson	Eggert J. Árnason
Miss H. Kristjánsson	Miss Gertie Byron
Miss Ella Hall	

Fulltrúar frá Gimli söfnuði:

Júlíus Sólmundsson	Stefán Eldjárnsson
Einar S. Jónasson	Jóhannes Sigurðss.

Frá Árnes söfnuði:

Thorv. Thorvaldson	Jón J. Melsteð
--------------------	----------------

Frá Breiðuvíkur söfnuði:

J. B. Snæfeld.

Einstaklingar:

Pétur Bjarnason	Otto
Einar Johnsson	Otto
Bjarni Jónasson	Geysir

Nefndin ennfremur leggur til að B. B. Olson frá Gimli, sé veitt málfrelsi á þessu þingi, samkvæmt beiðni, undirskrifaðri af 16 Unitörum úr Gimli nágrenni.“

	J. Sigurðsson
Undirritað: !	P. Bjarnason
	J. B. Skaptason

A. J. Johnsson stakk upp á, Fr. Swanson studdi, að nefndarálitid sé samþykkt. Séra J. P. Sólmundsson bað um skýringu á síðasta liðnum í nefndarálitinu. Jóh. Sigurðsson skýrði frá að bænaskrá frá 16 manns, um að fá að hafa Mr. Olson sem erindreka á þinginu, hefði komið fram fyrir nefndina.

J. P. Sólmundsson mælti á móti þessum parti nefndarálitsins, og áleit það vera að setja slæmt „precedent.“

J. P. Skaptason sagði að hann þekkti marga af þessum

16 mönnum sem hefðu sent bænarskrána, og vissi að þeir væru Unitarar, en ekki hvort þeir stæðu í söfnuði eða ekki, en hann héldi að þeir ættu að fá að hafa erindreka hér.

Fr. Swanson mælti með að Mr. Olson væri gefið málfrelsi.

J. P. Sólmundsson sagði að ef að málfrelsi væri veitt, samkvæmt þessari beiðni, þá tæki þingið upp á sig ábyrgðina.

Guðm. Árnason mælti með nefndarálitinu.

P. Bjarnason sagðist neita að taka þingréttindum ef aðeins menn kosnir hingað af söfnuðum, ætti að hafa þingréttindi.

Eftir talsvert meiri umræður var nefndarálitið samþykkt.

Séra Rögnv. Pétursson stakk upp á, stutt af Jóhannesi Sigurðssyni, að Mrs. Christie, frá Gimli og Miss Jónasson, frá Gimli, sé veitt málfrelsi. Samþykkt í einu hljóði.

Dagskrárnefndarálitið var þá lagt fram, sem fylgir:

Dagskrá:

- I. Skýrslur frá standandi nefndum.
- II. Skipa nefndir í:

- (1) Uppfræðslumál.
- (2) Útbreiðslumál.
- (3) Útgáfumál.

III. Ný mál.

Uppfræðslumálanefndin skuli gefa álit sitt að morgni kl. 9. og hinar, þegar beið er um skýrslur þeirra, þar á eftir.

Nefndin ræður til þess, að trúmálafundur verði haldinn á Sunnudaginn, eftir messu, og umræðuefni sé: Hver ætti að vera afstaða Unitara gagnvart „Nýju Orþodoxíunni“?

Nefndin biður, að mega gefa áframhald af dagskrá síðar.

J. P. Sólmundsson

Undirritað: } Gísli Jónsson
                  } Guðm. Árnason

Nefndarálitið var samþykkt.

A. E. Kristjánsson, formaður Sunnudagaskóla nefndarinnar, gaf þá skýrslu að nefndin hefði aldrei mætt.

Féhirðir, F. Swansson, gaf skýrslu sem sýndi \$ 34.75 í sjóði. Skýrsla féhirðis var þá samþykkt.

Þá voru nefndir kosnar, og hlutu þessir kosningu:

I. Uppfræðslumálanefnd:

A. E. Kristjánsson	Pétur Bjarnason
Þorb. Thorvaldson	Fr. Swanson
A. J. Johnson	

II. Útbreiðslumálanefnd:

J. B. Skaptason	E. S. Jónasson
G. J. Goodmundsson	Guðm. Árnason
J. J. Sólmundsson	

III. Útgáfumálanefnd:

Rögnv. Pétursson	Gisli Jónsson
S. B. Brynjólfsson	G. J. Goodmundson
Eggert J. Árnason	

Þá var sundi frestað til kl. 9 að morgni.

Fyrirlestur:

Að kveldinu, kl. 8, flutti séra Rögnv. Pétursson fyrirlestur. Efni: „Conformity.“ Fyrirlesturinn var heldur vel sóttur, og var fyrirlesaranum greitt þakklætis atkvæði, í einu hljóði. Stuttar umræður urðu á eftir.

Th. Thorvaldsson.

(Ritari)

Annar fundur.

Fundur var settur Laugardaginn 13. Júní kl. 9.15 f. h.

Sigurjón Jónsson las 139. sálm Davíðs og síðan var sunginn sálmurinn Nr. 304.

Fundargjörningur frá síðasta fundi var lesin upp og samþykktur með breytingu.

Uppástunga frá Séra J. P. Sólmundssyni, studd af Séra Rögnv. Péturssyni, að skrifari og forseti sendi Séra M. J. Skaptason eftirfylgjandi ávarp frá þinginu:

„Hið Fjórða kyrkjufing Unitara Kyrkjufél. í Westurheimi, sendir hér með, fyrir hönd íslenzkra trúfrelsisvina hér í álfu, Séra M. J. Skaptason bróðurlega kveðju, með þakklæti fyrir unnið starf í þeirra fégu, og óskar honum allrar farsældar í framtíðinni.“

Samþykkt í einu hljóði.

A. E. Kristjánsson lagði fram, og Fr. Swanson studdi, eftirfylgjandi yfirlýsing:

Hið 4. Unitaríska Kyrkjufing Vestur-Íslendinga, minnst með söknudi fráfalls Einars Ólafssonar, og finnur til þess hversu stórt skarð er orðið fyrir skildi, í þessum félagsskap, við þann missi.“

Samþykkt í einu hljóði.

Kjörbréfanefndin lagði þá fram skýrslu, var hún lesin upp í tveimur þörtum, og var fyrri parturinn sem fylgir:

„Kjörbréfanefndin hefir á ný, fengið tilkynning um að þessir menn séu komnir á þingið, sem fulltrúar frá Mary Hill söfnuði:

Jóhann Þorsteinsson og Paul Reykdal

Ennfremur hefir nefndin fengið tilkynning um að Mr. M. Brynjólfsson, frá Cavalier N. D., verði á þinginu í dag, og mælir nefndin með að öllum þessum mönnum sé veitt full þingréttindi.

Auk þess álitur nefndin að þessir embættismenn kyrkjufélagsins eigi sæti á kyrkjufinginu: Forseti, Vara-forseti, Útbreiðslustjóri, Skrifari, Félhirdir, Meðnefndarmenn. Einnig prestar og trúboðar kyrkjufélagsins.“

Þessi partur álitsins var samþykktur. Síðari partur álitsins var sem fylgir:

„Ennfremur mælir nefndin með því, að öllum þeim sem var veitt málfrelsi á síðasta þingfundinum, að viðbættum Hr. Jóhanni Ólafssyni, frá Gimli, og Hr. Sigurði Péturssyni, frá Árnesi, sé veitt full þingréttindi.“

Undirritað: { J. Sigurðsson
P. Bjarnason
A. E. Kristjánsson

Síðari hluti nefndarálitsins var feldur, eftir nokkrar umr.

Uppástunga var gerð að veita B. L. Baldwinson málfrelsi á fundinum. Hr. Baldwinson gaf þá skýringu að hann væri hér aðeins kominn sem fregnritari.

Þá var álit uppfræðslumála nefndarinnar lagt fram.

Urðu talsverðar umræður um þann lið álitsins, sem viðvíkur meðmæling vissra íslenzkra bóka við sunnudagaskóla.

Hélt séra Rögnv. Pétursson að lestrarbókin væri nokkuð þung fyrir byrjendur; fornsögurnar ekki sunnudagsskólalabókmentir og skólaljóðin ekki vel valin.

A. E. Kristjánsson var með að fella úr bendinguna um ísl. bækurnar.

A. J. Johnson hélt því fram, að þessar bækur væru beztu bækurnar, sem völ væri á, þó máskæ mætti gefa út betri bækur, ef möguleglegar væri fyrir hendi.

B. B. Olson talaði um sunnudagaskóla starfið og var með nefndarálitinu, og áleit að millþinganefnd ætti að vinna að sunnudagaskólamálinu.

Séra J. P. Sólmundsson fannst, að gleymt hefði verið að ráðleggja sálmabókina, Nýja testamentið og biblíusögur við kenslu á sunnudagaskóla. Benti einnig á kver af sálmum og ljóðum gefið út af séra Jóni Bjarnasyni sem vel brúklegt.

Ýmsir fleiri töluðu um þetta mál, þar á meðal Pétur Bjarnason, Guðm. Árnason, Thorb. Thorvaldsson, Fred. Swanson, Hallur Magnússon og fleiri.

Rögnv. Pétursson stakk upp á, stutt af G. J. Goodman, að nefndarálitið væri sent til baka til nefndarinnar, sem ætti að gefa fullnaðarskýrslu áður en þingi er slitið í kveld. Samþ.

Nefndarálit frá útgáfumálanefndinni var þá lesið upp.

Þá var ákveðið að fresta fuudi til kl. 1 e. h.

S. B. Brynjólfsson,
forseti.

Thorbergur Thorvaldson,
skrifari

Þriðji fundur.

Laugard. 14. júní. — Fundur var settur kl. 1.30 e. h.

Séra Rögnv. Pétursson las part af 8. kap. í Páls bréfi til Rómverja. Síðan var sunginn sálmurinn nr. 307.

Fundargjörningur frá síðasta fundi var lesinn upp og samþ.

Þá var skýrsla útgáfunefndarinnar tekin fyrir aftur.

Nefndarálitið er sem fylgir:

SKÝRSLA ÚTGÁFUMÁLANEFNDARINNAR:

Við sem kosnir vorum í útgáfumálanefnd „Hins íslenska kyrkjufólgs Unitara í Vesturheimi“, höfum gjört eftirfarandi ályktanir viðvíkjandi starfi því er nefndinni var falið á hendur að yfirvega:

1. Nefndin álitur nauðsynlegt að félagið reyni að gefa út nokkrar bækur til viðhalds Sunnudagaskólum, og uppfræðslu Unitarískra unglínga út um bæi og byggðir Íslendinga hér í álfu. Þessar bækur álitur hún nauðsynlegar.

- (a) Handbók Sunnudagaskóla.
 (b) Lærdómskver til undirbúnings undir fermingu barna.
 (c) Ágrip af trúarbragðasögu með sérstöku tilliti til trúarbragðasögu Íslendinga. (er komi í stað Biblusagna)

Nefndin álitur að bækur þessar muni verða að meðaltali 100 bls. hver, í smáu átta blaða broti, og eintaka fjöldi skuli vera að meðaltali 1,000 af hverri bók. Kostnaður við prentun og band á bókum þessum, áleit nefndin að myndi verða til jafnaðar \$ 1.00 á bladsíðu hverja, eða \$ 300.00 samtals.

Sökum fjárskorts virðist nefndinni tilhlýðilegt að leggja til, að félagið gefi út einungis eina þessara bóka að sinni, þú sem allra nauðsynlegust væri, eða „Lærdómskver til undirbúnings undir fermingu barna“. Kostnaður yrði hlutfallslega hinn sami, einn dollar á síðuna.

2. Nefndin álitur, að kyrkjufélagið ætti að eiga að minsta kosti eitt mál-gagn sér til studnings, og með því að ekkert rit styrkir meir málefni félagsins, nú sem stendur, heldur en tímaritið „Heimir“, leggur hún til, að félagið skodi það rit sem sitt mál-gagn, og að félagsmenn út um fjarleggjandi hér-ud gjöri alt, sem í þeirra valdi stendur, til að auka útbreiðslu þess og annast um innheimtu fyrir það, senda því ritgjörðir aðlútaná málefnum félagsins o. s. frv. En sökum þess, að ekkert fé er fyrir hendi, sér nefndin kyrkjufélaginu ekki fært, að halda út riti á sinn kostnað.

3. Nefndin leggur til að fulltrúum safnaðanna sé falið á hendur, að gangast fyrir fjársöfnun til að mæta kostnaði þeim, sem áður áminnst bókaútgáfa hefði í för með sér, hverjum í sínu bygðarlagi, á hvern þann hátt, sem hann álitur heppilegastan, og einnig að þeir, hver og einn, tilkynni féhirði félagsins fyrir lok þessa þings, hversu mikilli fjárupphæð hann treystir sér til að safna.

Eggert J. Árnason, G. J. Goodmundsson, S. B. Brynjólfsson,
 Rögnv. Pétursson, Gísli Jónsson.

Jóh. Sigurðsson stakk upp á, séra R. Pétursson studdi, að álitid sé tekið fyrir og rætt lið fyrir lið. Samþykkt.

Rögnv. Pétursson gerði uppástungu, studda af Gísla Jóns-syni, að fyrsti liður nefndarálitsins sé samþykktur.

Fr. Swanson gerði breytingaruppástungu, studda af A. J. Johnson, að það sé samþykkt með þeirri breytingu, að strykud séu út orðin „til undirbúnings undir fermingu“.

Eftir nokkrar umræður var breytingartillagan felld, og að-luppástungan samþykkt.

Þá var annar liður tekinn fyrir og ræddur. B. B. Olson mælti með þessum parti nefndarálitsins. A. E. Kristjánsson gat ekki séð, að kyrkjufélagið gæti kallað Heimir sitt mál-gagn, meðan það væri undir umsjón og eign privatmanna. Ef félag-

ið ætti að hafa ábyrgð á útgáfunni þá yrði það að hafa umsjón með ritstjórn þess. Rögnv. Pétursson skýrði frá að hugmyndin væri, að gefa blaðið í hendur kyrkjufélagsins að því er viðviki málum þeim er það flytti, og gæti því séð um ritstjórn þess.

Forseti skýrði frá sínu álitni á þessu máli; að „Heimir“ hefði orðið til aðeins fyrir Unitarisku hreyfinguna, og þess vegna áleit hann rétt að þingið gerði það sem í þess valdi stæði til að hjálpa blaðinu áfram. J. P. Sólmundsson fanst spursmálið um, hvort ætti að taka krossinn, sem því fylgdi að gefa út blað, af þeim mönnum sem hefðu verið að bera hann og varpa honum yfir á félagið.

Björn B. Olsson útskýrði að hugmyndin væri, að reyna að gera „Heimir“ að því málgagni, sem allir Unítarar gætu talað í gegn um. Sagði að sér þætti slæmt að séra J. P. Sólmundsson hefði ekki getað komið út meiru af „Dagsbrún“, en eins og nú stæði þyrftum vér mál gagn fyrir alla Unitara.

Séra Rögnv. Pétursson gjörði tillögu, studda af Eggert Árnasyni, að annar liður álitsins væri samþykktur.

Eftir töluverðar umræður, viðvirkjandi „Heimir“ og „Baldri“ o. s. frv., kom fram breytingar tillaga frá Guðm. Árnasyni, studd af Fr. Swanson, að 5 manna nefnd sé kosin til að meðhöndla blaðamálið, er taki til starfa tafarlaust, og að úrskurði nefndarinnar sé hlýtt til næsta þings.

Breytingar tillagan var felld með 13 atkvæðum gegn 9, en aðal tillagan var samþykkt, með 14 atkvæðum gegn 5.

Þá var þriðji liður tekinn til yfirvegunar. B. B. Olson lýsti því yfir að féhirðir mætti búast við \$ 16.00 frá sér, fyrir hönd þeirra 16 manna er höfðu sent sig hingað, og vonaði að aðrir gerðu hlutfallslega hið sama í þessu máli.

Páll Reykdal gjörði tillögu, Rögnv. Pétursson studdi, að þessi liður sé samþykktur. Samþykkt.

Þá gerði Eggert Árnason uppástungu, studda af Rögnv. Péturssyni, að nefndarálit uppfræðslumálanefndarinnar sé aftur borið fram. Samþykkt.

Nefndarálitið var sem fylgir:

ÁLIT UPPFRÆÐSLUMÁLANEFNDARINNAR:

„Vér, sem kosnir vorum í nefnd til að athuga uppfræðslu eða Sunnudagaskólamál, höfum komist einróma að þeirri niðurstöðu, að eitt af þeim málum sem félagsskapur vor þarf að leggja mjög mikla áherzlu á, sé að hafa góða og fullkomna Sunnudagaskóla, í öllum söfnuðum og fél. deildum vorum.“

Eins og allir hljóta að sjá og skilja, er það ein af stærstu vonum um framfarir og efling á skoðunum vorum, að unglingsmennir aðhyllist þær, og Sunnudagaskólar ættu að vera sérstaklega til þess kjörnir, að kenna uppvaxandi kynslóðum þetta.

En til þess að Sunnudagaskólar geti náð tilgangi sínum, þurfa þeir að hafa góðar og víðeigandi bækur, til þess að kenna eftir. Þá einmitt á þessum bókum er mikil vöntun í félagsskap vorum, einkum að því er snertir kennslu í trú og siðfræði vorri. Eins og kunnugt er, eigum vér ekki neina bók, er hægt sé að nota við kennslu í trúaratriðum og siðfræði, og því er það tillaga vor, að þingið kjósi 3 menn í nefnd, er sjái um að sem allra fyrst sé samín eða þýdd bók, er taki fram og kenni helztu atriði í trú og siðfræði. Vér ætlum þinginu að finna heppilega leið til að standast kostnað af útgáfu bókarinnar.

Vér teljum sjálfsagt, að bókin sé gefin út á Íslenzku, og verði svo úr gærði gjörð, að hún geti orðið framtíðar kennslubók í áðurnefndum fræðigreinum, ekki aðins hér í landi heldur einnig á Íslandi, þegar að því kemur að skoðanir vorar útbreiddist þar, sem vér vonum að verði áður en langir tímar líða.

Að kenna á Sunnudagaskólum vorum eftir lúterskum barnalærðómsbókum teljum vér með öllu ófært.

Vér leggjum því áherzlu á, að samín sé bók, er sérstaklega sé ætluð til Sunnudagaskóla uppfræðslu í trúar og siðfræðisatriðum, en vér álitum víðeigandi og sjálfsagt, að í sambandi við safnaðarmál vor, séu unglingsmenn fræddir um helztu atriði í sögu þjóðar vorrar og bókmentum, eftir því sem hægt er.

Heppilegasta bók, til að kenna börnum að lesa eftir, álitum vér nýju lesbókina eftir frá Þórh. Bjarnason, Guðm. Finnbogason og Jóh. Sigfússon. En fræðslubækur álitum vér bestar: Íslandssöguágríp Boga Melstedts, Fornsöguþættina, útgefna af Þórh. Bjarnasyni og P. Pálssyni. Einnig Skólaljóðin, söfnuð af Þórh. Bjarnasyni, til að kenna börnum að kynnast íslenzkum skáldskap í bundnu máli.

Dó að vér höfum nefnt þessar bækur, er það síður en svo að vér viljum ráðleggja þinginu að lögþjóða þær nokkrum Sunnudagaskóla, því það er skoðun vor, að Sunnudagaskólarnir eigi að velja sjálfir bækur handa sér. En vér höfum bent á þessar bækur, til að vekja eftirtækt á þeim, því að vorri skoðun eru þær heppilegar les- og fræðibækur, fyrir unglinga, að minnsta kosti þar til völ er á öðrum betri.

En vér vildum leggja áherzlu á, að trú- og siðfræðisbók er sé í anda og við hæfi Unitara, sé samín, því hún er einn stór hlekkur til að afla málum og skoðunum vorum fylgi.

13. Júní 1908

Undirritað: {
 A. J. Johnson F. Swanson
 P. Bjarnason A. E. Kristjánsson
 Th. Thorvaldson

Uppástunga frá J. P. Sólmundssyni, studd af Jóhannesi Sigurðssyni, að nefndarálitnið sé samþykkt. Samþykkt.

Uppástunga frá Rögnv. Péturssyni og E. Árnasyni, að forseti kjósi nefndina til að undirbúa hið fyrirhugaða uppfr. kver. Samþykkt. Forseti útnefndi þessa:

Séra R. Pétursson, Séra J. P. Sólmundsson og Th. Thorvaldss.

Þá var Útbreiðslumálanefndarálitnið tekið fyrir, og samþ. með breytingum á fyrsta lið, sem fylgir:

ÚTBREIÐSLUMÁLANEFNDARÁLITIÐ

„Útbreiðslumálanefndin leyfir sér að leggja fram eftirfarandi tillögur til ihugunar.

I. Að kosnir verði á þessu þingi tveir menn, sem með útbreiðslustjóra sem forseta myndi útbreiðslunefnd, til að annast um útbreiðslu Únítarískra trúarskóðana, svo sem fóng eru á, og nefndin sér bezt henta til næsta þings. Nefndin skal og framkvæma allt það er að útbreiðslu starfi lýtur, fyrir hönd hins íslensku únítaríska kyrkjufélags.

II. Að áðurnefnd nefnd hafi eftirlit með útbreiðslustarfi því, sem unnið verður á þessu sumri, í sambandi við hina starfandi presta, Rögnvald Pétursson og Jóhann P. Sólmundsson, ásamt forseta.

III. Að þeir sem kynnu að vilja taka upp guðfræðisnám til undirbúnings únítarískri prestsstöðu á meðal Íslendinga, séu styrktir til þess af framkvæmdarstjórn kyrkjufélagsins, á videigandi hátt, ef þeir álitast þess verðugir, ásamt þeim sem nú stunda nám.

IV. Nefndin álitur að starf Menningarfélagsins hér í Winnipeg hafi verið til mikils ávinnings fyrir útbreiðslu skóðana vorra, og leggur til að samskonar félög séu stofnuð í sambandi við aðra söfnuði, þar sem því verður viðkomandi.

Undirritað: {	J. B. Skaptason	E. S. Jónasson
	J. J. Sólmundss.	G. Árnason
	G. J. Goodmundsson	

Uppástunga frá Fr. Svanson og P. Bjarnason, að sá liður af dagskrá sem viðkemur málefnum sem til umræðu á að verða á trúmálafundi eftir messu á Sunnudaginn, sé aftur tekinn fyrir. Samþykkt.

Þá var samþykkt að málefnið skuli vera: „Hver ætti að vera afstaða Unitara gagnvart nýjum hreyfingum innan íslensku orþodoxu kyrkjunnar?“

Uppástunga frá Th. Thorvaldsson, studd af Fr. Svanson, að Séra J. P. Sólmundsson sé fenginu til að innleiða þetta mál.

Samþykkt í einu hljóði.

Þá voru ný mál tekin fyrir.

Hr. Fr. Swanson vakti máls á sálmaþókmálinu, og vildi að eitthvað yrði farið að starfa í því máli.

A. J. Johnson lagði til að séra Matthíasi Jochumssyni væri skrifað og hann fenginn til að hjálpa okkur, einkanlega til að þýða sálma fyrir okkur.

J. P. Sólmundsson benti á, að Sig. Júl. Jóhannesson, hér vestanhafs, væri vel til þess fallinn að yrkja og þýða sálma fyrir slíka bók.

B. B. Olson sagði að við mættum ekki gleyma Séra Vald. Briem, sem yrkti mjög frjálslýrða sálma. Einnig benti hann á, að séra J. P. Sólmundsson væri fær um að hjálpa til í þeim efnum.

Að lokum var sex manna nefnd kosin, til að hafa á hendi, að fá skáld austan hafs og vestan, til að yrkja sálma og til að safna sálum til væntanlegrar útgáfu Unítarískrar sálmaþókar.

Þessir voru kosnir í nendina:

Jóh. Sigurðsson	A. J. Johnson
A. E. Kristjánsson	Rögnv. Pétursson
J. P. Sólmundsson	Gísli Jónsson

Uppástunga frá Rögnv. Péturssyni og Fr. Swanson, að grundvallarlög félagsins séu tekin til yfirvegunar.

Eftir nokkrar umræður, var eftirfylgjandi þriggja manna nefnd kosin, til að fara yfir grundvallarlögin, og athuga breytingar, sem hægt væri að gjöra á þeim, á næsta þingi.

Rögnv. Pétursson, Fr. Swanson og Jóh. Sigurðsson.

Séra Rögnv. Pétursson vakti máls á sambandi voru við A. U. A. Vildi hann að þessi „Conference“ væri viðurkendur, líkt og „Conferences“ hinna ýmsu ríkja fyrir sunnan línuna.

Eftir töluvert langar umræður, sem þeir prestarnir, Rögnv. Pétursson og Jóh. P. Sólmundsson, auk þeirra Guðm. Árnasonar og B. B. Olsonar, tóku að mestu leyti þátt í, kom eftirfylgjandi uppástunga frá Séra Rögnvaldi Péturssyni, studd af G. J. Goodmundss., að Jóh. Sigurðsson, Guðm. Árnason og Th. Thorvaldsson séu skipaðir sem nefnd, er grenslist eftir og leggi fram frumvarp til samþykktar fyrir næsta þing, um afstöðu

kyrkjufélagsins við A. U. A., er leiti viðurkenningar A. U. A. á kyrkjufélagi þessu, sem sérstakrar deildar innan alsherjarfélagsins.

Séra J. P. Sólmundsson bar fram breytingar tillögu, studda af S. Eldjárnssyni, að Jóh. Sigurðsson, Guðm. Árnason og Th. Thorvaldsson séu skipaðir sem nefnd, er grenzlist eftir og leggi fram tillögu til samþykkt á næsta þingi, um afstöðu kyrkjufél. við A. U. A.

Breytingaruppástungan var samþykkt.

Þá var eftirfylgjandi bréf lesið upp:

„118 Emily St., Winnipeg.

13. Júní 1908.

Hr. S. B. Brynjólfsson og séra Rögnv. Pétursson

Winnipeg.

Með línun þessum þakka eg karlega fyrir það, að þið með bréfi frá 18. j. m. buðuð konu minni og mér í umboði stjórnarnefndar hins ísl. Únitara félags, til ársþings þess 12.—14. m. m. Hins vegar bið eg ykkur gjöra svo vel að tjá nefndinni, að þótt mig hefði langað til að þiggja hið góða boð hennar, myndi eg sökum annríkis sérstaklega út af undirbúningi til ársþings míns eigin kyrkjufélags, ekki eiga þess neinn kost eins og á stendr.

Vinsamlega og virðingarfyllt

Ykkar einl.

Jón Bjarnason.“

Margir létu í ljósi ánægju sína yfir þessari fyrstu bróðurlegu kveðju frá forseta Lúterska kyrkjufélagsins til Unitarísks þings, og var eftirfylgjandi yfirlýsing, samkvæmt tillögu frá séra J. P. Sólmundssyni, studári af S. Eldjárnssyni, samþykkt í einu hljóði:

„Þingið lýsir ánægju sinni yfir því að varaforseti vor sendi forseta „Hins evangel. Lút. kyrkjufél. Ísl. í Vesturheimi.“ tilboð um að heimsækja oss á þingi voru, og kannast fúslega við afsökun forseta þess félags, fyrir því að geta ekki þegið boð vort að þessu sinni.“

Var þá rætt um að kjósa útnefningarnefnd, en samþykkt var þó að kosning embættismanna skyldi fara fram á opnum fundi, og meiri hluti atkvæða skyldi ráða kosningu.

Þá var fundi slitið þar til kl. 10 að morgni, er kosning embættismanna skyldi fara fram.

Að kveldinu, kl. 8, flutti hr. Guðm. Árnason fyrirlestur á kyrkjunni; umtalsefni var „Pragmatism“. Fyrirlesturinn var allvel sóttur, og urðu talsvert langar umræður á eftir. Fyrirlesaranum var í einu hljóði greitt þakklætisatkvæði.

S. B. Brynjólfsson.

forseti

Thorbergur Thorvaldson.

skrifari

Fjórði fundur.

Sunnudaginn kl. 10 45 mín. f. h.

Séra J. P. Sólmundsson las biblíulexíu, var þá sunginn sálm. nr. 368, og síðan flutt bæn.

Fundargj. síðasta fundar var lesin upp og samþykkt.

Þá fór fram kosning embættismanna.

Hr. Joh. Sigurðsson og hr. G. J. Goodmundsson útnefndu þessa.

Fyrir Forseta	S. B. Brynjólfsson.
— Vara-Forseta	J. B. Skaptason.
— Skrifara	Th. Thorvaldson.
— Vara-Skrifara	A. J. Johnson.
— Útbreiðslustjóra	Pétur Bjarnason.
— Féhirði	Hannes Pétursson.
— Meðráðendur	Fr. Swanson
	E. S. Jónasson
	Pál Reykdal.

Einnig voru þeir, Séra Rögnv. Pétursson og Séra J. P. Sólmundsson, útnefndir fyrir forseta, en þeir báðust afsökunar.

Uppástunga frá Rögnv. Péturssyni, studd af Gertie Byron, að kosið sé sérstaklega í hvert embætti. Samþykkt.

Uppást. frá Rögnv. Péturssyni, studd af J. P. Sólmundss. að fyrir forseta sé Hr. Skapti B. Brynjólfsson kosinn í einu hljóði. Samþykkt.

Auk J. B. Skaptasonar var þá Jóhannes Sigurðsson útnefndur fyrir varaforseta, en baðst afsökunar. Hr. J. B. Skaptason

var þá kosinn í einu hljóði. Fyrir útbreiðslustjóra var þá Hr. Pétur Bjarnason kosinn í einu hljóði.

Fyrir skrifara var Thorbergur Thorvaldsson kosinn í einu hlj.

Uppást. frá J. P. Sólmundssyni, studd af P. Bjarnasyni, að skrifara sé greitt þakklætisatkvæði fyrir það, hvernig hann hefir leyst af hendi verk sitt á þessu þingi, var samþykkt.

Fyrir vara-skrifara voru þessir útnefndir: A. J. Johnson, E. S. Jónasson, Gísli Jónsson og A. E. Kristjánsson.

A. J. Johnson og E. S. Jónasson báðust afsökunar. A. E. Kristjánsson var ekki á fundi.

Gísli Jónsson var þá kosinn vara-skrifari.

Fyrir féhirðir var Hannes Pétursson kosinn einu hljóði.

Fyrir meðráðendur komu fram þessar útnefningar, auk Fr. Swansonar, E. S. Jónassonar og Páls Reykdal, sem áður voru útnefndir, Hallur Magnússon og J. J. Sólmundsson.

Tillaga kom fram, að kosinn sé einn maður í einu; breyt. till. frá R. Péturssyni, studd af Miss H. Kristjánsson, að meðráðendur séu allir kosnir í einu. Breyt. till. var samþykkt.

Þessir voru þá kosnir fyrir meðráðendur:

E. S. Jónasson, Páll Reykdal og Fr. Swanson.

Í útbreiðslunefnd, með útbreiðslustjóra, voru þeir Jóh. Sigurðsson og Eggert Árnason, kosnir í einu hljóði.

Uppást. frá Rögnv. Péturssyni, studd af Gísla Jónssyni, að þessir tveir menn séu sjálfkjörnir á næsta þing, sem embættismenn félagsins, var samþykkt.

Hr. J. J. Sólmundsson bauð, í nafni Gimli-safnaðar, kyrkjuþingi og kyrkjuþingsmönnum að koma til Gimli, til að halda þar næsta (fimta) kyrkjuþing.

Annað tilboð kom frá Páli Reykdal, um að halda hið fimta kyrkjuþing í Álptavatns-byggð.

Rögnv. Pétursson áleit, að þar eð tvö þing hefðu nú þegar verið haldin á Gimli, og tvö í Winnipeg, þá ættum við að taka boði Alptavatns-byggðar-manna.

J. P. Sólmundsson lýsti ánægju sinni yfir því, ef næsta þing gæti haldist að Gimli, en áleit þetta mál tilheyrja útbreiðslu-

málum að nokkru leyti, og væri máské réttara að halda það í þeirri byggð, þar sem það hefði ekki verið haldið áður.

P. Bjarnason hélt að það yrði félagsskapnum til góðs, að halda næsta þing í Álptavatns-byggð.

Voru þá greidd atkvæði, og um leið og Gimli söfnuðinum var þakkað fyrir boðið, var samþykkt að halda næsta þing í Álptavatns-byggð.

Uppást. frá R. Pétursson, studd af J. P. Sólmundsson, að við höldum næsta þing í Júní 1909, á þeim degi sem stjórnarnefndin ákveður, var samþykkt.

Þá var samþykkt að fresta fundi þar til eftir messu. Einnig var samþykkt að slíta þingi eftir trúmálagund.

S. B. Brynjólfsson,

Forseti.

Th. Thorvaldson

Skrifari.

Fimmti fundur:

Sunnudaginn eftir hádegi [14. Júní.]

Guðsþjónustugjörð fór fram 14. Júní kl. 2 e. h. Þeir, Sigurjón Jónsson og A. E. Kristjánsson, guðfræðisnemendur, tóku þátt í henni og flutti sá síðarnefndi ræðuna. Á annað hundrað manns voru viðstaddir.

*

*

*

Trúmálagundur var haldinn eftir messu kl. 3.30 og innleiddi Séra J. P. Sólmundsson umræðurnar.

Umtalsefni fundarins var:— „Hver ætti að vera afstaða Unítara gagnvart nýjum hreyfingum innan ísl. orþod. kyrkj.“

Fjögur umræður urðu til kl. 5, þá setti fors. þingfund.

Fundargj. frá síðasta fundi var lesinn upp og samþykkt.

Pétur Bjarnason þakkaði, fyrir hönd gestanna, Winnípeg-söfnuði fyrir viðtökurnar og gestrisni, og óskaði söfnuðinum framtíðar farsældar.

Stungið upp á, af A. E. Kristjánssyni, að þakklætisyfirlýsing sú, er Pétur Bjarnason hafði gjört, sé sett í fundargjörðina, og að gestirnir standi upp í viðurkenningar skyni. Tillagan var studd og samþykkt.

Uppástungu gjörði Séra Rögnv Pétursson og Th. Thorvaldsson studdi, að þriggja manna nefnd sé kosin til að gefa blöðunum fréttir af þinginu. Samþykkt.

Þessir voru kosnir í nefndina: A. J. Johnson, E. Árnason og skrifari.

Fundargj. frá þessum fundi lesin upp og samþykkt.

Uppást. frá Fr. Swanson og E. S. Jónasson, að þessu þingi sé nú slitið, var samþykkt.

Fór þá fram þingslita-athöfn: Guðm. Árnason las part af 90. sálmi Davíðs, og þá var sunginn sálmurinn Nr. 292.

Að kveldinu, kl. 8, hélt söfnuðurinn kyrkjupings-gestum samsæti. Auk þess var ýmsum vinum safnaðarins og Unítara-hreyfingarinnar boðið. Forseti safnaðarins, J. B. Skaptason, stýrði ræðuhöldum. Auk fleiri töluðu þessir: S. B. Brynjólfss. J. P. Sólmundsson, P. Bjarnason, B. B. Olson, S. Thorson, Paul Reykdal, A. E. Kristjánsson, Sigurj. Jónsson, G. Árnason og Fr. Swanson.

Gísli Jónsson skemti gestunum með söng.

S. B. Brynjólfsson,
Forseti

Th. Thorvaldsson,
Skrifari

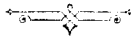

MED ÞESSU BLAÐI byrjar fimmti árgangur Heimis, og finnum vér, í tilefni af því, ástæðu til að þakka öllum styrktarmönnum blaðsins góða liðveizlu á síðast liðnum fjórum árum. Blaðið hefir verið að ýmsu leyti vanbúnara, en oss þykir æskilegast. En engu að síður hefir það átt býsna miklum vinsældum að fagna, sem sést af því m. a. að nál. engar uppsagnir hafa borist oss á þessum 4 árum, en fjölda margir bæzt. Vér lofum að bæta oss heldur en hitt, og vonumst eftir fylgi yðrar og skilvísri borgun í framtíðinni. Þeir sem ekki hafa borgað eldri árg. eru vinsaml. beðnir að gjöra það sem fyrst. Útg.

Trúfrelsi

Ræða flutt í Unftara kyrkjuni í Winnipeg. á 4. kyrkjubingi Unftara. Sunnud. 16. Júní. 1908.
af guðfræðisnemanda

ALBERT KRISTJÁNSSYNI, frá GIMLI.

TEXTI:— —, „Hér stend eg, Guð hjálpi mér,—
eg get ekki annað!“— [LÚTHER.]

VORT ÞESSI ORÐ eru rétt höfð eftir Lúther eða ekki, gjörir minnst til. Hitt er meira umvert, að þau gefa manni rétta hugmynd um anda og karaktér mannsins sem þau eru tileinkuð. Og það er ekki einungis að þau sé í algjörðu samræmi við önnur orð og athafnir Lúthers og í hans anda, heldur eru þau lykillinn að því sálarlífi hvers sanns siðbótamanns, sem gjörir hann að siðbótamanni. Þegar þessi mikli „villutrúarmaður“ sinna tíma stóð fyrir málum sínum í Worms, —frammi fyrir rannsóknarrétti hinna rétttrúuðu, þá vissi hann aðeins það eitt algjörlega fyrir víst, að hann stóð þar og að hann gjörði það af því hann *gat ekki annað*. Lúther eftirlét komandi kynslóðum tvennskonar arf: kerfi af guðfræðiskenningum, sem var talsvert þröngt, og fult af kreddum og hjátrú, og sem var gjört ennþá þrengra og bundnara eftir hans dag, —og minningu djarfrar og dáðríkrar sálar, sem hvorki lét menn eða djöfla víkja sér út af þeirri leið sem samvizka hans sagði honum að hann ætti að ganga. Kenningakerfið hafa þeir tekið í sinn hlut, sem nú kalla sig Lútherska, en hetju- og drengskapar —andi Lúthers og siðabótarinnar hefir orðið hlutskifti hinna nýju mótmælenda. Þess vegna standa þeir nú, í raun og veru, í sporum hans, en hinir orþodoxu í sporum kaþólsku kyrkjunnar þá. Verslun með syndakvittanir, og önnur þesskonar háttsemi kaþólsku kyrkjunnar, ofbauð Lúther og öðrum forvígismönnum siðabótarinnar svo, að þeir voru neyddir til að mótmæla. Þeir *gátu ekki annað*. Hvers vegna? Vegna þess að samvizka þeirra gaf þeim engan frið fyrir en þeir ákváðu að verja lífi sínu og kröftum til að frelsa fólkið undan ánaúðaroki kaþólskunnar. Vér segjumst einnig vera að

verja lífi voru og kröftum til að frelsa fólk undan ánauðaroki kreddutrúar og klerkavalds, og vér letrum efst á fána vorn orðið „trúfrelsi“. En hvað þýðir trúfrelsi? Hvað meinum vér með því? Höfum vér öll gjört oss ljósa grein fyrir því? Af því eg er sannfærður um að vér getum ekki öll gefið hiklaust og fullnægjandi svar upp á þessar spurningar, áleit eg að hugleiðingar um þetta efni væru ekki úr vegi á þessum stað og tíma.

Hvað meinum vér þá með orðinu, frelsi? Eg held vér getum komið okkur saman um það, að frelsi eins einstaklings þýði það, að enginn annar einstaklingur eða utanað komandi öfi hindri hann frá því að framkvæma, hugsa eða tala það sem hann vill. Allt frelsi er því bundið við það að vilja. Þar sem enginn vilji er, þar getur ekki verið um neitt frelsi að raða. Vér tölum ekki um frelsi eða ófrelsi í sambandi við steinana eða trén eða skýin. Þessir hlutir eru hvorki frjálsir eða ófrjálsir, af því þeir hafa engann sjálfsmeðvitandi vilja; en viljinn er í sínu innsta eðli jákvæður. Þegar maður segist ekki vilja eitt-hvað, þá er það æfinlega aðeins óbein yfirlýsing um það að maður vilji eitthvað sem er því mótsett. Þegar segi, eg vil ekki deyja, þá þýðir það, beint fram sett, það, að eg vil lifa; eg vil ekki stela, þýðir það, að eg vil vera ráðvandur maður; eg vil ekki aðhyllast einhverja vissa lífsskoðun eða kenningu, þýðir það, að eg vil einhverja aðra mótsetta skoðun. Í þessu síðasta tilfelli hefi eg máské alls ekki gjört mér neina ljósa grein fyrir þeirri skoðun sem eg vil aðhyllast, en það að eg vil ekki hina skoðunina getur ekki komið af öðru en því að hún brýtur í bága við eitthvað, sem er í sjálfum mér jákvætt, í sálarlífi mínu, og ef eg er hugsandi maður og sækist eftir því frelsi, sem hefir einhverja þýðingu fyrir mig, þá hætti eg ekki að grafa og leita í fylgsnum minnar eigin sálar fyr en eg hefi fundið og séð það hnoss sem eg þrái, og sem eg er viljugur til að eyða æfi minni í að keppa eftir, —hætti ekki fyr en eg veit hvað eg vil. Og þegar eg veit hvað eg vil, þá fyrst fær orðið frelsi einhverja virkilega þýðing fyrir mig. Þeir sem enga jákvæða skoðun hafa í trúarefnum eru ekki frjálstrúarmenn í neinum sönnum skilningi. En þeir sem þannig er ástatt fyrir hrópa einatt

hvellustum rómi um trúfrelsi. Þeir syngja frelsinu lof og dýrð, og þykir ekkert vera frelsi nema það að neitu öllu því sem þeir heyra getið um að aðrir menn trúi, eða hafi fyrir satt. Þeir hafa enga jákvæða trúarskoðun. Ef þeir hafa nokkralífsskoðun þá er hún helzt einhver nógu grunnsyndur „materialismus“, sem ekki útheimtir neitt meiri heilabrot en þarf til þess að skrifa undir einhverja trúarjátninguna. Hringrás viðburðanna í hinni ytri, sýnilegu náttúru er hið eina sem þeir viðurkenna að til sé, —enginn höfundur, engin sjálfskynjandi stjórn, enginn tilgangur. Ef þeir væru sjálfum sér samkvæmir þá væru þeir algjörðir böl-sýnismenn, og heimspeki þeirra yrði nákvæmlega hin sama og heimspeki „prédikarans“, eins og hún kemur fram í þessum orð-um: „Hvaða ábata hefir maðurinn á allri sinni fyrirhöfn, sem hann þjáir sig með undir sólunni? Einn ættleggur fer, annar kemur; . . . Sólin rennur upp og gengur til viðar; . . . vindurinn gengur til suðurs, og hleypur í kring til norðurs, og til og frá; . . . allar ár renna í sjóinn og þó verður hann aldrei fullur. . . . Allir þessir hlutir eru þreytandi, aldrei verður það fullsagt. Augað mettast ei af að sjá og eyrað fyllist aldrei af að heyra. Hvað sem við hefir borið, það mun aftur bera við, svo að ekkert er nýtt undir sólunni. . . . Mesti hégómi! Allt er hégómi.“ En fæstir þessara manna eru sjálfum sér samkvæmir, eða búa sér til nokkra ákveðna lífsskoðun. Það sem gengur að þeim er, að þeir gjöra sér ekki nógu mikið far um að rannsaka sitt eigið hugarfar, til að komast að niðurstöðu um hvað þeir vilja. Þeirra svokallaða trúfrelsi er ekkert annað en trúleysi og lífs-skoðanaleysi. Ef vér Unítarar eigum eitthvað af þessum mönnum innan vors félagsskapar, þá standa þeir þar ekki eins og Lúther, af því að þeir geti ekki annað. Þeir geta annað, og gera líka annað hvenær sem þeim ræður svo við að horfa. Þeir eru alvöruleysis mennirnir, —hrösunar hellurnar í hverjum þeim trúflokki sem þeir, einhverra orsaka vegna, telja sig með í það og það skiftið. Frelsi eða ófrelsi í trúarefnum gjör-ir þeim í raun og veru ekkert til, því allt trúarlegt er jafn fá-nýtt í þeirra augum. Þeir af þeim, sem hafa gaman af að glamra með frelsi og rífa niður skoðanir annara manna, rata

stundum inn í Unítarískan félagsskap, og eru þar alloft sjálfum sér og félagsskapnum til meira ógagns en gagns.

En, sem betur fer, eru þessir menn undantekningar. Flestir þeirra manna sem skipa trúfrelsis flokkinn gjöra það af því að þeir geta ekki annað. Sumum kann að virðast svo, sem þessi texta orð, um að, „geta ekki annað,“ sé í mótsögn við hugmyndina sem orðið, frælsi, táknar. En gætum að. Það er ekki til neitt frelsi í algjörðum eða óákveðnum skilningi. Trúfrelsi, þýðir frelsi einstaklingsins til þess að vera trúr því bezta í sinni eigin sál, — frelsi til þess að hlýða siðferðislögmálinu, eins og það er opinberað honum í gegn um rödd hans eigin samvizku. En þessi hlýðni við siðferðislögmálið er ekki í raun rétttri skerðing á frelsi. Hún þýðir það, að einstaklingurinn ekki aðeins vill eitthvað ákveðið, heldur einnig að hann vill það sem *gott* er; hann er því frjálsastur í andlegum efnum þegar hann fær sem minnst hindraður að hlýða rödd sinnar eigin samvizku í því að mynda sér ákveðnar skoðanir og kunngjóra þær öðrum mönnum. Allir þeir menn, sem heimta trúfrelsi í þessum skilningi hafa einhverjar jákvæðar trúarskoðanir, og neitun annara skoðana er ekki hjá þeim fyrsta atriðið. Sú neitun kemur aðeins til þegar einhver fölsk og ósönn kenning stendur í vegi fyrir annari sannari og betri, er verður þá að sjálfsgöðu að víkja.

Þessu virðast sumir ekki átta sig nógu vel á. Hvers vegna t. d. neita eg útskúfunar kenningunni? Eg gjöri það af því að hún er í ósamræmi við rödd sem eg heyri innst í sálu minni, og sem segir mér að Guð sé góður. Þetta er að minnsta kosti fyrsta og dýpsta ástæðan fyrir mótmælunum í þessu tilfelli. Þegar eg er svo búinn að mótmæla kenningunni á þennan hátt, þá er ékkert líklegra en að eg fari að gera einhverja skynsamlega, rökfræðislega grein fyrir neitun minni. Þegar einhver segir mér að mannlegt eðli sé gjörspilt, og hafi ekki í sjálfu sér neina mögulegleika til umbóta, þá mótmæli eg, af því þessi kenning brýtur í bága við jákvæða skoðun eða trú, sem eg hefi á þessu atriði. Eg get þess vegna ekki annað en mótmælt. Ef samvizka þín neyðir þig ekki til að andmæla einhverri skoð-

un, sem skynsemi þín kann að draga á efa að sé sönn, þá er spursmál hvort það er vert fyrir þig að vera að andmæla henni. Það er ofmikið af því trúfrelsi meðal vor Vestur-Íslendinga, sem er aðeins í því fólgið að afneita annara skoðunum, án þess að gjöra sér far um að byggja upp nokkja skoðun fyrir sjálfan sig. Slíkur hugsunarháttur er engin undirstaða til að byggja manndáð eða karakter ofaná. Sá maður sem vill byggja sjálfan sig upp, siðferðislega, verður að leitast við að leysa úr ráðgátum og leyndardómum síns einstaklings lífs, og hann getur það ekki án þess að komast út í hina stærri leyndardóma tilverunnar í heild sinni, og gjöra sér einhverja grein fyrir þeim. Og ekki einasta eru einhverjar jákvæðar skoðanir á tilverunni og tilgangi hennar nauðsynlegar fyrir uppbyggingu á siðferði mannsins, heldur einnig finnur hver maður þörf á slíkum skoðunum til að geta sætt sig við lífið og fundið frið sálu sinni. „Eins og hjörturinn kallar eftir rennandi vatni, eins kallar mín sál, Guð! til þín; mína sál þyrstir eftir Guði; eftir þeim lifanda Guði.“ Engin hugsandi sál *settir* sig við þá útskýringu á tilverunni að alt sé hégómi. Hana þyrstir ettir lifanda Guði,— eftir þeirri útskýringu á tilverunni er veiti henni tryggingu fyrir því að hennar einstaklings tilvera hafi einhvern ákveðinn tilgang, og að hennar dýpstu og göfugustu þrár fái uppfyllingu að svo miklu leyti sem hún er trú þeim tilgangi. Ef allt er hégómi, þá er líka siðferðislögmálið hégómi. Það gjörir þá ekkert til hvernig einstaklingarnir breyta hvor gagnvart öðrum; ekkert til hvað maður hugsar eða hverju maður trúir; ekkert til hvort lifir eða deyr.— Nei, það er þá því betra að deyja, því eitt af hinum dýpstu einkennum mannlegrar sálar er krafan sem hún gjörir til þess að hún skuli hafa einhverja þýðingu,— einhvern tilgang. Lífið er þannig orðið sjálfu sér ósamkvæmt og undir þeim kringumstæðum getur ekki hugsandi maður lifað. En ef nú aftur á móti tilveran er *ekki* hégómi, heldur þvert á móti verk eins höfundar, afraksturinn af framkvæmdum eins algóðs vilja; ef vér erum börn hins lifanda Guðs, og ef tilgangur einstaklingstilveru vorrar er þroskun áfram og uppávið að eilífu; ef siðferðislögmálið er lögmál hins lifanda algóða guðs, í sálum

vorum, svo að þroskun einstaklingssálarinnar áfram og upþvíð þýði æ meira og meira samræmi og einingu milli einstaklinganna; æ skýrari og fullkomnari trú á því að við séum öll bræður og systur, börn hins eina eilífa föður; þá er hinum djúpstu kröfum mannglegrar sálar fullnægt; þá er líf einstaklingsins ósegjanlega mikils virði; þá er fyrstur grundvöllur fenginn fyrir karakter byggingu; þá er traust á lífinu og tilverunni, og kærleikanum til guðs og manna, meira en orðin tólm; þá er það meira en heimska ein að berjast við að vera góður maður, að leggja líf sitt og krafta í sölurnar fyrir hið góða og sagra og sanna, því með svona skoðun á tilverunni lifir einstaklingurinn engu sönnu lífi nema hann lifi því til sigurs hinu góða. Af þessu má sjá að það er hin háskalegasta fjarstæða að halda því fram, að það gjöri ekkert til hverju maður trúi, eða hvort hann trúi nokkru eða engu.

En um leið og það er áriðandi að hver maður hafi einhverja jákvæða skoðun á lífinu og tilverunni, er það einnig áriðandi að hann hafi fyrir eigin rannsókn komist að þeirri skoðun. Annars er hætt við að skoðunin, eða trúin, verði hvorki í raun rétttri hans eigin, né heldur að hún verði nokkur lifandi trú, sem beri ávöxt í framferði hans. Einstaklingurinn verður að leggja sig fram til að skoða og rannsaka, og með fyrirhöfn og erfiðismunum, ef vera vill, að byggja sér upp lífsskoðun. Á þessa braut einstaklings sálarinnar, í leitinni eftir hinum lifandi Guði, má enginn annar einstaklingur, eða hópur einstaklinga, kasta neinum tálmunum. Það er brot móti trúfrelsi. Hinir háskalegustu þrepskildir sem lagðir hafa verið á leið sannleiksleitandans eru trúarjátningarnar og kenningin um guðlegan innblástur, og þaraleiðandi óskeikulleik biblíunnar. Þessir þrepskildir hafa valdið meiru af alvöruleysi í trúarefnum—meiru af algjörðu trúleysi— heldur en allir hinir svokölluðu „vantrúarmenn“ til samans hafa gjört. En nú kann sumum mönnum að vaxa í augum erviðleikarnir sem á því eru að semja sína eigin lífsskoðun. En gætum nú að. Ef þú ert rétttrúarmaður, þá ert þú bundinn við eina vissa bók, og í henni verður þú að finna allann sannleikann. Ekki einasta ert þú bundinn

við vissa bók, heldur einnig við vissa útskýringu á þeirri bók. Innan þessara þröngu takmarka verður þú svo að mynda þér þína trúarskoðun, — því það verður þú að gjöra eins þó þú sért orþodox, ef skoðunin á að verða *þín* skoðun. Ef þú ert frjálstrúarmaður þá stendur öll reynsla og þekking allra þeirra, sem á undan þér hafa gengið eftir sannleiksleitunarbrautinni, þér opin sem brunnur til að ausa úr, og vitar er vísa þér leið. Búddah, Zoroaster, Socrates, Jesús, Páll, Seneca, Savonarola, Huss, Zwingli, Lúther, Channing, Parker, — allir þessir og ótal fleiri standa þér við hönd, og veita þér af forða þeim, sem þeir hafa með þrautum og tárur samansafnað. Við fætur þeirra getur þú setið og lært af þeim. Það er engar öfgar að segja, að englar beri þig á höndum sér í leit þinni eftir Guði og sannleikanum. Í ljósi þinnar eigin lífsreynslu og þekkingar velur þú svo og endurskoðar það sem fortíðin hefir að gefa þér. Prestarnir og kennimennirnir (ef þeir eru það sem þeir eiga að vera) eru þjónar þínir og leiðsögumenn, en ekki herrar þínir og yfirboðarar eins og oft er í orþodoxu kyrkjunum, ætíð reiðubúnir til að miðla þér af sinni eigin reynslu og þekkingu; reiðubúnir til að gjöra þín vandræði að sínum vandræðum og reyna að greiða úr þeim fyrir þig eftir mætti. Þeir eru þér (að svo miklu leyti sem þeir geta) allt sem andans menn fortíðarinnar eru þér, og það meira sem lifandi menn með holdi og blóði geta verið þér. Undir hvorum kringumstæðunum er nú hægra að mynda sér lífsskoðun?

Þetta bendir á nokkur af þeim hlunnindum sem trúfrelsið veitir mönnum. Vér, sem teljum oss frjálstrúarfólk, megum ekki gleyma því að þetta frælsi hefir kostað erfíði, tár, ofsóknir og stundum líf sannleiks- og frelsis-vinanna, sem hafa afrekað það og veitt oss það sem arf. Vér megum ekki taka við þessum arfi með léttúð og alvöruleysi, heldur verðum vér að finna alvarlega til þess að með arfinum tókum vér oss á herðar heilaga skyldu til þess að vernda þennan arf og afhenda hann komandi kynslóðum. Og ekki einungis eigum vér að vernda hann, heldur eigum vér að hagnýta oss sjálfum hann, en láta hann ekki vera sem pundið er í jörðu var grafið. Ekkert alvöruleysi,

ekkert lífsskoðanaleysi er afsakanlegt í hópi þeirra manna, sem krefjast hlutdeildar í þessum arfi. Þeir einir eru færir um að geyma arfinn og ávaxta hann — og þeir einir ættu því að vera í hópi Unítara — sem geta í einlægni sagt með Lúther: „Hér stend eg, Guð hjálpi mér, eg *get ekki annað*.“

Hverjir ættu þá hinir sýnilegu ávextir trúfrelsisins að vera? Fyrst af öllu umburðarlyndi gagnvart þeim sem aðrar skoðanir hafa. Sá maður sem neitar öðrum um það frelsi sem hann heimtar fyrir sjálfan sig er ekki frjáls í neinum sönnnum skilningi. Maður ætti aldrei að ráðast á annara manna skoðanir nema þegar maður þarf þess, til þess að vernda þær skoðanir, sem maður álitur vera sannar og góðar; og þá ætti maður helzt aldrei að gleyma að gjöra það með högværð og sanngirni. Annar ávöxtur trúfrelsisins ætti að vera, eins og eg hefi þegar bent á, sannari og virkilegri trú eða lífsskoðan. Af þeirri lífsskoðan ætti svo að vaxa upp kærleikinn til guðs og manna, sem innibindur í sér allar mannlegar dygðir. Ef ekkert af þessum ávöxtum sést, er ástaða til að efast um annaðhvort: sannleiksgildi skoðananna sjálfra, eða einlægni þeirra sem segjast aðhyllast þær.

Frækorninu er sáð í moldina; regnið vætir það; ylgeislar sólarinnar verma það; plantan gægist upp úr moldinni; myndar rætur, legg, blöð, blóm; vex og dafnar dag frá degi, — og öll þessi starfsemi miðar til þess að ávöxturinn geti komið. Ef einhverra hluta vegna plantan ekki ber ávöxt, þá er öll þessi starfsemi til einskis. Eins er því varið með starfsemi vora sem trúarflokks. Ef vér erum ekki betri menn og konur; ef kærleiki vor til meðbræðra vorra og systra er ekki glæddur; ef mannfélagið sem vér lifum í er ekkert bætara — með öðrum orðum, ef guðsríki meðal manna er ekki eflt og útbreitt sem afleiðing af starfi voru, þá er það til einskis. Höfum þetta ætíð hugfast, og látum alla vora starfsemi miða til þess að ávöxturinn megi verða sem mestur og fagrastur. Látum ávöxtinn af trú vorri og starfi sjást í mannfélaginu, í því að bæta kjör þeirra, sem ekki fá notið sín og lífs síns eins og faðirinn hefir til ætlast; í því að meira réttlæti, meiri friður, meira bróðurþel eigi sér stað en nú er. Og látum ávöxtinn sjást í voru eigin einstaklings lífi, í stöð-

ugri viðleitni, gegnum stríð, tár, og sjálfsafneitun (ef þörf gjör-
ist) til að verða æ fullkonnari og betri menn; í því að bæta
vorn eigin vilja þar til vér viljum aðeins það sem gott er, það er
að segja, þar til vér hlýðum hiklaust rödd samvitzkunnar í einu
og öllu. Þá fyrst erum vér sannfrjálsir menn og konur, er vilji
vor er orðinn svo góður að vér getum hiklaust sagt: „Ekki
minn vilji, ó Guð! heldur þinn vilji verði.“

FRAMFÖR VOR til fullkonnunar verður að vera stig af
stigi, hún getur ekki verið hvíldarlaust flug. Vér höfum
altaf eftir einhverju að keppa, og fjarlægðin á milli þess sem
vér erum og þess sem vér ættum að vera, á milli þess sem vér
óskum og þess sem vér náum er svo tilfínnalega mikil. Yfir
þessa fjarlægð getum vér komist aðeins með stöðugri, hlífðar-
lausri áreynzlu, sem með tímanum verður að þolgóðri atorku.
Vér getum ekki umflúið þessa kröfu til hinna hálf viljalausu
krafta vorra, og þess vegna verðum vér að vera reiðubúnir ýmist
til að knýja kraftana áfram eða til að safna nýju hugrekki þegar
vér ætlum að láta hugfallast.

J. MARTINEAU.

HEIMIR

12 blöð á ári, 24 bls. í hvert sinn, auk kápu og auglýsinga.

Kostar **einn dollar** um árið. Borgist fyrirfram.

ÚTGEFENDUR: NOKKRIÐ ÍSLENDINGAR Í VESTURHEIMI.

Afgreiðslustofa blaðsins: 582 Sargent Avenue.

RITSTJÓRI: Rögnvaldur Pétursson, 533 Agnes Street.

PRENTARI: Gísli Jónsson, 582 Sargent Ave.